

LISTER.

Izgnanci.

(Povest iz prvih časov krščanstva).

(Dalje.)

„Svoje zadnje moči bom zastavil za vaju.“
 „In kakšno plačilo si si izprosil od moje izvo-
 ljenke?“
 „Dala mi je svobodo in denarja, kolikor hočem;
 toda upam še na drugo, višje plačilo.“
 „Ali more suženj želeči kaj drugega kakor to,
 kar ti je dala Florencija?“
 „Njeno ponudbo sem odklonil. Da, Gospod, je
 višje plačilo, hvalil bom nebesa, če mi ga dobrotno
 podeli!“
 „In kaj bi bilo to?“ je vprašal Faustin, ki je
 vedno bolj strmél.
 „To bi bila milost skupnega mučeništva s svo-
 jim očetom.“
 „Da bi torej ž njim umrl?“ je vzkliknil mlade-
 nič.

„In da bi ž njim, okrašen z zmagoslavim ven-
 cem, prišel v blažena nebesa.“
 Faustin je sklonil glavo in se globoko zamislil.
 Hipolit pa se je zopet odstranil, da ne vzbudi pozor-
 nosti paznika, ki je moral jetnike prepeljati in oddati
 upravitelju rudnikov.

Pri svoji lahkomišelnosti vzgoji ni imel dosedaj
 mladi patricij niti časa niti veselja za resno premiš-
 ljevanje ali celo za globoka verska vprašanja. O od-
 povedi, o žrtvah iz višjih nagibov, iz ljubezni do Bo-
 ga, ni imel nobenega pojma. In sedaj je našel moža,
 starca in mladeniča, oba iz najnižjih ljudskih slojev,
 ki govorita mirno o največjih žrtvah, katerih je člo-
 vek sploh zmožen. Faustin si tega drugače ni mogel
 razlagati, kakor z mislijo, da sta moža verska prena-
 petneža, katerima bo trdo delo v rudnikih gotovo pre-
 gnalo njuno prenapeto navdušenost. Predno bo minil
 teden, bo suženj izginil in potem bo moral sam poleg
 svojega dela prevzeti še delo za starca. Hipolit bo
 sporočil Florenciji, da sem umrl in bo poleg osvobo-
 ditve zahteval še drago plačilo za navidezne usluge.

Istočasno, ko je mislil Faustin na sužnja, je mi-
 slil tudi ta na Faustina. Toda njegove misli so bile
 čisto drugačne.

Ali ni to čudežna in milostna naredba božje pre-
 vidnosti, si je mislil Hipolit sam prti sebi, ki je pri-
 klenila se mladega gospoda na našega častiljive-
 ga očeta, da ga s telesnimi verigami oprosti duševnih
 spon, s katerimi sta zmota in praznovrstvo uklenila
 njegovo dušo? Ali ne morem tudi jaz nekoliko pripo-
 moči, da se približa krščanstvu? — O, ko bi mi bilo
 odločeno, da odkupim s svojim življenjem njegovo du-
 šo in pridem s tem svetim plenom pred prestol božji!

Isto nado in isto željo je gojil pobožni škof. Bog
 naj bi s to nesrečo zlomil ponos patricijev in mu ome-
 čil srce ter ga napravil sprejemljivega, potem pa bo
 njegova dolžnost, da kot svečenik Gospodov poseje v
 to srce seme resnice. In kako srečen bi bil, ko bi mo-
 gel to setev poskropiti s svojo krvjo!

Hipolit je v svoji ljubezni polni udanosti skrbel
 za svojega novega gospoda in je sklenil vse storiti, da
 bi mu olajšal trdo usodo ter ga na ta način polagoma
 pridobil za-se. Poncijan pa je porabil vsako priliko,
 da razžene mladeniču tesno prirojene predsodke in
 zmote z žarki resnice. Ta trud je imel že med vožnjo
 ta uspeh, da je začel Faustin prijaznejše misliti o kr-
 ščanstvu ter je spoznal, da je imel doslej napačno

mnenje o častilcih križa in njihovih lastnostih.

Po štiridnevni vožnji so končno zagledali Sardi-
 nijo; temno in grozeče so vstajale gole pečine, ti zi-
 dovi velike ječe, iz valovja. Na obrežju jih ni pričako-
 val noben prijatelj, da bi jih pozdravil; med surovimi
 psovskimi vojaki so se izkrcali jetniki ter bili izroče-
 ni upravitelju rudnikov.

Solnce je ravno zahajalo, ko so odpeljali obso-
 jence v globočino. Zadnjikrat so videli zlato solnce, ki
 je za-nje zatonilo v večno noč.

Tretje poglavje.

Nevesta in ženin.

Kdor obišče dandanes iz ukaželjnosti ali iz ra-
 dovednosti kak rudopok, ta lahko občuduje umetne
 stavbe, ki so jih postavile globoko doli v osrčju zem-
 lje pridne roke rudarjev ter opazuje rudarje, kako kop-
 ljejo pri prapolanju lučic zlahtno kovino in blestečo
 rudnino. Trd kruh jedo ti ljudje in vsak čas je njiho-
 vo življenje v nevarnosti. Toda rudniki imajo nekaj
 tako vabljivega in omamljivega na sebi, da le težko
 zapustijo rudarji svoje delo v rudokopih. — Drugače
 pa je bilo v starem veku! „Ad metalla damnatus“, ob-
 sojen na delo v rudnike, to je bila najhujša usoda,
 hujša kot najslabše suženjstvo. Kogar so enkrat vkle-
 njenega v verige odpeljali v globočino, ta ni videl več
 belega dneva. Pazniki so neusmiljeno ravnali ž njimi
 ter jih silili k težkemu delu. Lačni in raztrgani so
 morali ležati na trdi zemlji. Trpeli so neprenehoma,
 dokler jih ni rešila smrt. Le malokdo je doživel v teh
 mukah po 3 leta, največ jih je umrlo že v prvih mese-
 cih. Radi tega se je cerkev v prvih stoletjih tako za-
 vzemala za svoje vernike v rudnikih. Zato se najdejo
 v starih cerkvenih knjigah posebne molitve za tiste,
 ki so bili obsojeni v rudnike.

Hipolit se je ponudil upravitelju, ki je nadzoro-
 val delo v rovi, za radovoljno pomoč Poncijanu in
 njegovim tovarišem pri delu; izgovoril si je pa dovo-
 ljenje, da sme vsako nedeljo zapustiti za nekaj časa
 rudnike. Ko so mu to dovolili, so ga peljali pod zem-
 ljo v rove z drugimi vjetniki vred. Vsled svoje nena-
 vadne krepkosti in potrpežljivosti je večino dela, ki
 bi ga bila morala oba skupaj storiti, opravil sam. To-
 da namesto da bi bil paznik, kateremu sta bila podre-
 jena, Hipolita vesel, ga je začel sovražiti, ker ni smel
 ž njim tako ravnati kakor z drugimi in ker ga je sma-
 tral kot nekaj nepotrebnega pri svojih delaveh. Tako
 se je začelo za Hipolita neznosno trpljenje.

Paznik je imel samo eno oko ter je bil poseb-
 ljen hudi duh, čegar veselje je bilo mučenje svojih
 podložnikov. Če se je ta enooki, debeli mož, z razmr-
 šenimi lasmi in brado in rdečim nosom prikazal s svo-
 jo železno palico v roki, pijan od vina, tedaj so ga
 jetniki že od daleč spoznali po njegovem divjem glasu
 in gorje tistemu, katerega bi bil osumil ta divjak, da
 ni storil svoje dolžnosti. Strašno je preklinjal in ne-
 usmiljeno udrihal po njegovem hrbtu s palico.

Kmalu je spoznal paznik, kateremu so vsled e-
 nega očesa nadeli ime Ciklop, da je prišel Hipolit sa-
 mo radi starega Poncijana v rove; tako mu je ta
 starček dovedel tega nepovabljenega gosta. Poleg te-
 ga je bil starček radi krščanstva obsojen na prisilno
 delo v rudnike. Ciklop je pa že od mladih let sovra-
 žil kristjane. Komaj je Hipolit prihodnjo nedeljo za-
 pustil za nekaj časa podzemsko votlino, se je enooki
 strašno razjezil.

Približal se je k obema kaznjencema in začel:
 „Gologlavi potepence! Zastonj vživata cesarjev kruh.
 Vozičke nalagata samo do polovice s kamenjem. Vaju
 bom že naučil, kako se dela!“

Pograbil je za svojo, z železom okovano paličo
 in neusmiljeno udrihal po Poncijanu.

črtu, o katerem se je pa v vseh zapadno-evropskih
 parlamentih javno razpravljalo in končno tudi v Rusi-
 ji ni bil nobena tajnost. Ta načrt je Unger-Sternberg
 izročil angleškemu (tedaj se je pomotoma pisalo av-
 strijskemu) vojaškemu pooblaščenču. Na to je čakal
 policijski vohun in nemudoma ovadil. Unger-Sternberg
 se za svojo zaupljivost še danes pokori v ruski ječi.
 Seveda se Rusiji njen špijski sestav časi slabo iz-
 plača in se strupena ost mnogokrat obrne proti njej
 sami. Tako je pred nekaj leti časopisje javno napad-
 lo načelnika urada ruske konteršpijske, podpolkov-
 nika Mjasojedova, imenitnega, življenja željnega čast-
 nika, da svoje zaupno mesto zlorablja v to, da Nemči-
 ji vse ruske vojaške stvari še sveže izdaja. Podpol-
 kovnik se je nato stregel z glavnim urednikom „Veče-
 nih Vremja“ je bil odslovljen. V Galiciji in na pruski
 meji vzdržuje Rusija zadnji čas na stotine vohunov in
 ovaduhov, ki so mnogokrat pravi izvrški človeške dru-
 že, denarja željni izsiljevalci, ki ruski generalni štab-
 nedvomno ravno tako pogostokrat goljufajo z izmišljo-
 tinami, kakor ga tudi dobro obveščajo o željenih stva-
 reh.

Kako prenaša Srbija vojno stanje. Srbija, ki je
 štela pred vojno 3 milijone prebivalcev in merila ok-
 rog 51.000 kv. km, je lani v kratkih dneh mobilizirala
 in postavila na bojno polje 402.000 mož močno arma-
 do, spravila skupaj 150.000 glav vprežne živine za
 pratež in v enem mesecu osvojila nad 21.000 kv. km
 ozemlja. Človek se nehoti vpraša, kako je dežela te
 brezprimerne napore in žrtve prenesla in v kakšnem
 stanju se nahaja sedaj po vojni. Na to odgovarja bel-
 grajski dopisnik „Tempsa“, H. de Montardy. Preho-
 dil je srbsko kraljevino na vse strani in povsodi opa-
 zil neko samoto, praznoto; toda polja so skrbno obde-
 lana! Po njivah se vidi le žene, starčke in otroke, ker
 so vsi za boj sposobni moške do 45. leta starosti pod

Še-le, ko se je prikazala na starčkovem hrbtu
 kri in ko je Faustin, ogorčen nad krutostjo, zažugal,
 da ga bo po Hipolitu naznanil pri upravitelju, se je
 Ciklop med pretenjem in preklinjanjem odstranil.

Poncijan je še pred svojim pregnanstvom v ječi
 izrazil duhovnikom in dijakonom željo, da bi rad od-
 ložil škofovsko čast, da bi imela čreda Kristusova v
 hudih časih preganjanja svojega pastirja. Le na ne-
 odjenljivo prošnjo svojih duhovnikov ni storil tega. To-
 da kaj naj stori sedaj za duše, kakor moli, trpi in u-
 mrje? Naročil je Hipolitu, naj izposluje potrditev nje-
 gove odpovedi po kakem cesarjevem notarju, ki je v
 upraviteljevi službi.

Neko nedeljo pa je našel Hipolit poslanca iz Ri-
 ma. Temu je oddal Hipolit potrdilo odpovedi, ki je bilo
 podpisano 28. septembra; pravil mu je tudi o Fausti-
 nu ter obenem prosil diakona Fabiana, naj obišče Flo-
 rencijo in ji izroči pozdrave njenega ženina.

Na odpovedni listini je bilo papeževo naročilo,
 da morajo kmalu izvoliti naslednika. Nato se je skli-
 calo zborovanje, kjer so izvolili za Petrovega nasled-
 nika Antera, dosedanjega naddiakona Poncijanove-
 ga. To se je zgodilo 21. novembra.

Fabian je tem rajši izročil naročilo Florenciji,
 ker mu je Hipolit povedal, da se Faustin vedno bolj
 zanima za nauke krščanske vere. Predno pa spremi-
 mo Fabiana k mladi gospej, moramo braveca seznaniti
 z njenimi družinskimi razmerami in s tem, kar je do-
 živel Florencija, odkar so ji odpeljali njenega ženi-
 na.

Florenciji so prišli še-le za vladanja cesarjev do
 visokih časti in do bogastva. Prebivali so že od nek-
 daj na griču, kjer je sedaj cerkev „štirih venčanih“. Glava
 družine je bil tačas Gaj Florencij, mož, ki je
 vsled srečne spekulacije zelo pomnožil podedovano pre-
 moženje. Svoje otroke je zelo ljubil, posebno svojo
 najstarejšo hčer Florencijo, drugače pa je bil hladno-
 krven, pameten Rimljan, ki je sodil stvari, kakor so
 bile v resnici, za kaj višjega pa ni bil navdušen.

Florencij je bil po svoji zunanosti tip pravega
 rimskega patricija. Nosil je obleko iz najboljšega sir-
 skega blaga, ki je bila z dragocenimi tkaninami spo-
 daj in zgoraj prevlečena; na goli glavi je imel še ne-
 kaj gladko počesanih las, na njegovih rokah so se
 svetili dragoceni prstani z zlahtnimi kamenčki. V nje-
 govih palači je bilo veliko razkošje; celo nadzornik ce-
 sarskih hlevov ni imel boljših konjev ko Florencij.

Ko je senator izvedel, da so Faustina, njegovega
 bodočega zeta, vjeli, ga je na vsak način, že zaradi
 hčere, hotel rešiti. Ker pa je bila obsodba že izvrše-
 na, je smatral svojega bodočega zeta za mrtvega. Kot
 praktičen mož je iskal Florencij svoji hčeri med mla-
 dimi rimskimi plemenitaši drugega ženina. Ker je do-
 voljevalo rimsko pravo obsežno pravico očetom glede
 sinov in hčera, so bili stariši glede mladega ženina
 že čisto sporazumljeni, še predno so odpeljali Fausti-
 na v pregnanstvo.

Florencija, ki je dobro poznala značaj svojega
 očeta, je skušala žalost po izgubljenem ženinu pred
 njim utolažiti. Ker je njena mati že pred mnogimi le-
 ti umrla, jo je morala ona kot najstarejša hči nado-
 mestovati. Tako se je navadila samostojnosti, kakor-
 šne bi drugače ne pričakovali od 17letne deklice.

Senator je prošnjo svoje hčere, naj bi se udele-
 žil slovesa, odklonil; rekel je, da mu jutranji zrak
 škoduje. Ko se je proti poldnevju Florencija vrnila do-
 mov z objokanimi očmi, jo je oče tolažil radi izgube
 ženina in ji rekel, da ji je kot dober, skrben oče pre-
 skrbel že drugega mladega moža, ki bi se čutil sreč-
 nega, ko bi dobil Florencijo za ženo.

(Dalje prihoči.)

Iz celega sveta.

Ruska špijska (vohunštvo). Rusija izda ogrom-
 ne svote za špijsko; samo v vojnem proračunu je v
 ta namen na razpolago 30 milijonov. K temu je pa tre-
 ba prišteti še ogromne svote, s katerimi razpolaga še
 politična policija v obmejnih okrožjih. Pravijo, da no-
 bena država v Evropi nima niti približno tako orga-
 nizirane vohunske službe kakor Rusija. Kakor poroča
 listu „Reichspost“ njen peterburški zaupnik, stoji v
 neki dvorani generalnega štaba v Peterburgu modeli
 vseh nemških in avstrijskih trdnjav; vsaka izpremem-
 ba v teh trdnjavah se seveda tudi na modelih izvede.
 Kot posebno dobro znan velja Kraljevec na Češkem.
 V Peterburgu se tudi hvalijo, da na kolodvorih in v
 skladiščih v Torunu, Vratislavi in v Lvovu ni nobe-
 ne stvari, za katero bi ruski generalni štab ne vedel.
 Vohunštvo je menda eden glavnih činiteljev v ruskih
 vojnihi načrtih. Denarja v to svrhu je vedno dovolj na
 razpolago, kar je splošno znano. Podkupovanju so na
 stežaj odprta vrata in neprestano vabijo slabotneže,
 breznačajneže, ki se nahajajo v denarnih stiskah.
 Skozi ta vrata ne gredo samo izgubljeni iz nižjih
 slojev, marveč prav pogostokrat tudi ljudje iz najviš-
 je družbe. Na molčečnost merodajnih činiteljev se vo-
 hun ali ovajalec lahko vedno zanese. Kako previden
 je treba biti v Rusiji, priča slučaj barona Ungern-
 Sternberga, uradnika dunajskega c. kr. dopisniškeva
 urada v Peterburgu. To je bilo tedaj, ko je na Duna-
 ju prišel v slabo luč ruski polkovnik Marčenko, češ,
 da je vohunil, in so v Peterburgu v opravičbo potre-
 bovali nasprotnega slučaja. Za žrtev je bil izbran
 baron Unger-Sternberg, kateremu je nek ruski „ko-
 lega“ „zaupno“ izročil tajno predlogo o novinskem na-

vojnimi prapori. In kljub temu, kakor rečeno, so polja
 v dobrem stanju. Kakor navadno, stoje hišice, obda-
 ne z vrtovi in sadnim drevjem. Delo na polju je v
 glavnem končano. Kako to, ko ni bilo in ni moških
 doma? V srbskem narodu še vedno živi močan čut
 skupnosti, vzajemnosti, ki izvira iz prejšnje družin-
 ske oblike — zadrage, ki je sicer na svojem ožjem to-
 rišču sedaj že razpadla in živi večinoma skupaj le po
 ena družina, todazadružni običaj zato ni izumrl, mar-
 več se prenesel le na širša tla kmečkih gospodarskih
 zadrug. Te zadrage prepletajo vso Srbijo in v njih
 veje najčistejši ter najpopolnejši zadrugi duh. Te za-
 druge in ta duh so v prvi vrsti pripomogle, da dežela
 ni postala žrtev strašne gospodarske krize, ki bi bila
 sicer morala nastopiti kot posledica vojne. Srbija, ki
 ima 80% kmečkega prebivalstva, se je mogla ubrani-
 ti propada le s tem, da so se polja obdelala. Po pri-
 zadevanju zadrugne zveze in krepki, vsestranski po-
 moči vlade, so se iz Belgrada organizirale prostovolj-
 ne letede delavske zveze, h katerim so se pritegnili vsi
 moški, ki niso pod orožjem, in ženske; te zveze so po
 natančno sestavljenem načrtu hitele od njive do nji-
 ve in pod vodstvom predelavcev brezplačno obdelale
 vsa polja. Danes je 70% vsega rodovitnega polja lepo
 obdelanega. Razlika je le v tem, da se je sadilo letos
 mnogo več turšice kakor navadno, to pa zato, ker je
 marsikje manjkalo drugega semenskega žita. Pomanj-
 kanja žita se pa zato vendar ni bati, ker so nagroma-
 dene v skladiščih še velike zaloge. Najbolj pereče je
 govedorejsko vprašanje, ker je vzela vojna uprava za
 vojne transporte nad 80.000 volov in je od teh 20.000
 izgubljenih. Ta izguba pomenja za kmetijstvo hud u-
 darec, ker je ne bo lahko nadomestiti, tem manj, ker
 bi se kako drugo inozemsko pleme najbrž težko pri-
 vadilo tamkajšnjemu podnebnju. Pomanjkanja mesa se
 pa ni bati, ker je v deželi poldrug milijon prašičev.